

АНТРОПОЦЕНТРИЧНИЙ ВЕКТОР ДОСЛІДЖЕННЯ МОНОМОДАЛЬНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ В ДОБУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Бехта І. А.

*доктор філологічних наук, професор,
 професор кафедри англійської філології
 Львівський національний університет імені Івана Франка
 вул. Університетська 1, Львів, Україна
orcid.org/0000-0002-9848-1505
ivan.bekhta@lnu.edu.ua*

Ключові слова:

*антропоцентризм,
 мономодальний текст,
 цифровізація, Big Data,
 художня комунікація, автор,
 читач, філологічний аналіз,
 семіотичний код, нарративна
 організація.*

У статті описано трансформацію теоретико-методологічного інструментарію філологічного аналізу художнього тексту в контексті переходу від традиційної мономодальної статичності до динамічного цифрового середовища. Актуальність дослідження зумовлена потребою переосмислення класичних підходів до інтерпретації літературного твору в умовах глобальної цифровізації та поширення технологій штучного інтелекту.

Автор обґрунтовує тезу про те, що антропоцентризм, який сформувався як світоглядне переконання ще в епоху Відродження, залишається єдиним надійним орієнтиром для сучасної філологічної думки. Незважаючи на стрімкий технологічний прогрес, що намагається замінити суб'єктивне емоційно-інтелектуальне прочитання алгоритмізованими методами опрацювання великих даних (Big Data), людина продовжує перебувати в центрі художнього всесвіту. Мономодальний художній текст розглядається не як автономна семіотична структура, а як живий акт комунікації між автором і читачем, як віддзеркалення свідомості митця та об'єкт рефлексії реципієнта.

Особливу увагу приділено аналізу мономодального художнього тексту, що ґрунтується виключно на вербальному коді. Визначено, що в мультимодальному суспільстві, де домінують змішані семіотичні коди, відбувається певна ревізія мовних ігор та модифікація нарративної організації. Аналізується потенціал алгоритмів щодо відтворення антропоцентричної природи творчого процесу в ході генерації або опрацювання текстових даних. У статті доведено, що цифрові реалії не обезлюднюють літературу, а навпаки – створюють нові умови для еволюції антропоцентричного вектору. Головним завданням сучасного філологічного аналізу визначено збереження вербальної традиції при одночасному забезпеченні дієвого контакту з читачем у новій моделі зовнішньої текстової комунікації: письменник ↔ читач. Стаття пропонує системний погляд на те, як методологія аналізу адаптується до цифрової динаміки, не втрачаючи при цьому своєї гуманістичної сутності.

ANTHROPOCENTRIC VECTOR OF THE STUDY OF MONOMODAL LITERARY TEXT IN THE AGE OF DIGITALIZATION

Bekhta I. A.

*Doctor of Philology, Professor,
Professor at the Department of English Philology
Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska str., 1, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-9848-1505
ivan.bekhta@lnu.edu.ua*

Key words: *anthropocentrism, monomodal text, digitalization, Big Data, artistic communication, author, reader, philological analysis, semiotic code, narrative organization.*

The article explores the transformation of the theoretical and methodological toolkit of philological analysis of literary texts within the context of the transition from traditional monomodal staticity to a dynamic digital environment. The relevance of this study is driven by the necessity to reconceptualize classical approaches to literary interpretation in the era of global digitalization and the proliferation of artificial intelligence technologies. The author substantiates the thesis that anthropocentrism, which emerged as a worldview during the Renaissance, remains the only reliable guiding principle for modern philological thought. Despite rapid technological progress attempting to replace subjective emotional-intellectual reading with algorithm-based Big Data processing, the human being remains at the center of the artistic universe. The monomodal literary text is viewed not as an autonomous semiotic structure, but as a living act of communication between the author and the reader – a reflection of the artist's consciousness and an object of the recipient's reflection.

Particular attention is paid to the analysis of the monomodal literary text, which relies exclusively on the verbal code. It is determined that in a multimodal society dominated by mixed semiotic codes, a certain revision of language games and a modification of narrative organization occur. The article analyzes the potential of algorithms to replicate the anthropocentric nature of the creative process during the generation or processing of textual data. It is argued that digitalization does not dehumanize literature; rather, it creates new conditions for the evolution of the anthropocentric vector. The primary task of modern philological analysis is defined as the preservation of verbal tradition while ensuring effective contact with the reader within the new model of extra-textual communication: writer ↔ reader. The article offers a systemic view of how analytical methodology adapts to digital dynamics without losing its humanistic essence.

Постановка проблеми. Теперішня доба цифровізації культури значно скерована на новаторство в галузі прагматики, яка стосується можливостей взаємодії між письменником художнього тексту та його читачем. Мова про те, що у кожному нову добу розробляють правила і норми розгортання художньої комунікації, формують власні атрибути організації нарративу як засобу пізнання художнього текстосвіту. Але серед усіх ознак семіотичної системи, якою є мономодальний художній текст, прагматика як засіб встановлення контакту (у моделі зовнішньої текстової комунікації) між письменником та читачем опиняється в центрі уваги. Головним чинником у цьому випадку стає дієвість мономодального художнього тексту, завдання якого зберегти усталену вербальну

традицію текстотворення і викликати реакцію на літературне твориво. Стає зрозуміло, що в рамках мультимодального суспільства відбувається, певною мірою, скасування правил і норм попередньої мовної гри (Sprachspiel) [Wittgenstein, 1953].

В основу поняття *художній текст* кладемо його розуміння як інформаційного самодостатнього мовленнєвого повідомлення з конкретною метою скерованою за задумом на адресата [Halliday, & Hasan, 1976]. Текст – це підсумок мисленнєво-мовленнєвої діяльності його автора-письменника, який втілює задум в його скеруванні на слухача/читача. Автор задає намірного характеру тексту, адже він завжди твориться задля реалізації його задуму, а текст – його ж інформативність, бо інформація вводиться в художній

текст і фіксується в ньому не безпричинно, а для досягнення певної комунікативної мети. Мономодальний художній текст – це твір, який передає художній зміст через одну семіотичну систему, одну модальність. У класичному розумінні це текст, що складається виключно з вербальних засобів – слів. Словом, це книга, де автор створює персонажів, передає емоції та розгортає сюжет через друковане або написане слово, без додавання малюнків, аудіо супроводу чи діалогових елементів. Стрижневими рисами мономодального художнього тексту є його *лінійність*, коли читач сприймає інформацію послідовно, рядок за рядком, його *одноканальність*, коли інформація надходить лише через візуальний канал (читання) або лише через слуховий (якщо текст читають вголос без музики/ефектів), і його *опора на уяву*, адже візуальних підказок (ілюстрацій) немає, і читач мусить самостійно добудовувати, досотворювати персонажів та їхнє оточення у своїй герменевтичній уяві, здатності зчитувати латентні значення та розуміти контекст [Gadamer, 2004].

Мета і завдання статті. Мета статті полягає у висвітленні теоретичних засад лінгвістичного вивчення мономодальних художніх текстів крізь призму антропоцентризму та викликів сучасних цифрових реалій.

Об’єкт дослідження – мономодальний художній текст в умовах викликів цифрового середовища.

Предмет дослідження – збереження й еволюція антропоцентричного вектору в аналізі мономодального художнього тексту в умовах домінування масивів структурованої і неструктурованої інформації та штучного інтелекту.

Виклад основного матеріалу. Мономодальний художній текст фіксує фрагмент людського досвіду і його осмислення. Традиційно, це текст, який використовує один семіотичний канал, головню писемну мову, для передачі значення. Це дозволяє проаналізувати текст із різних ракурсів: зрозуміти неповторність світосприйняття автора та визначити, які саме елементи реальності в ньому віддзеркалені [Whorf, 1956; Tomasello, 2003]. І рівночасно немає текстів, які не були б наслідком дискурсивної, тобто соціально орієнтованої й комунікативної діяльності. Текст відображає мисленнєво-мовленнєвий акт письменника.

Сама ж полеміка про текст як важливу лінгвістичну категорію веде до спроб Ф. де Соссюра розмежувати мову та мовлення. “Треба мати на увазі, – писав Л. Єльмслев, – що не мова, а текст є безпосереднім лінгвістичним фактом і що тільки через його аналіз ми пізнаємо мову” [Hjelmslev, 1961, р. 39]. Водночас структуралісти успадкували як домінуючу структурно-семасіологічну тенденцію, і.e. *structural semantics / structural*

lexicology [Saussure, 1916; Trier, 1931; Hjelmslev, 1943; Greimas 1966]. В основі лінгвістичної теорії Л. Єльмслева лежить перехід “текст → система”. Звернення до тексту як об’єкта вивчення на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки спирається на традицію, закладену фундаментальними працями вчених з європейських текстолінгвістичних осередків. Текст привертає увагу дослідників з різних наукових позицій: а) *системно-функційної лінгвістики*: “Текст є одиницею мовлення у вжитку. <...> Текст найкраще розглядати як семантичну одиницю: одиницю не форми, а значення. A text is a unit of language in use. <...> A text is best regarded as a semantic unit: a unit not of form but of meaning” [Halliday, Hasan, 1976, р. 1 – 2]; б) *постструктуралізму*: “Текст – це не завершений об’єкт з одним ‘таємним’ значенням; це вибух значень та асоціацій – A text is not a finished object with a single ‘secret’ meaning; it is an explosion of meanings and associations” [Barthes, 1977, р. 159]; в) *теорії інтертекстуальності*: “Будь-який текст побудований як мозаїка цитат; будь-який текст є поглинанням і трансформацією іншого – Any text is constructed as a mosaic of quotations; any text is the absorption and transformation of another” [Kristeva, 1980, р. 66]; г) *теорії герменевтики*: “Назвемо текстом будь-який дискурс, зафіксований письмово – Let us call a text any discourse fixed by writing” [Ricoeur, 1981, р.145].

У сучасному мовознавстві антропоцентрична парадигма знаменує перехід від аналізу мови як замкненої системи до її дослідження як невід’ємного атрибута людської життєдіяльності [Whorf, 1956; Humboldt, 1999; Underhill, 2009]. У контексті вивчення мономодального художнього тексту цей підхід дає змогу трактувати твір не лише як структурну цілісність, а як результат складної взаємодії між автором (адресантом) та читачем (адресатом). З одного боку, лінгвістичний аналіз зосереджується на прагматичних аспектах (використання артиклів, модальних часток, займенників), що відображають інтенції творця та контекстуальні умови [Levinson, 1983]. З іншого – дослідження спрямоване на розкриття латентних смислів тексту, що вимагає залучення герменевтичного інструментарію [Gadamer, 2004; Ricoeur, 1981; Palmer, 1969]. Таким чином, фокус аналізу зміщується на: а) *модальність*, аби з’ясувати суб’єктивну позицію автора; б) *дискурс*, аби відстежити динамічний зв’язок мономодального художнього тексту з соціокультурним контекстом; в) *підтекст*, аби відстежити спільний когнітивний базис текстових співбесідників.

Прикметно що, у добу цифровізації [Jensen, 2014], коли головним постає питання про закони функціонування мономодального художнього тексту, про його керівну роль у системі комунікації,

яка вимагає переходу до функційно-семасіологічної граматики, в лінгвістиці починає функціонувати феномен *дискурсу*, тому виникає потреба розмежування сфери застосунку термінів **дискурс** і **текст**. Якщо повідомлення, подане у вигляді малого кола, є цариною тексту, тобто дискурсу як продукту, то великим колом, яке займає усю площу схеми і включає весь психолінгвістичний спектр синергетичної взаємодії, – галузь дослідження дискурсу як процесу. Усі позамовні чинники, які виходять за межі чистого тексту, утворюють складну і багатопланову систему великого і творчого словесного цілого [Bakhtin, 1981]. Утім як невід’ємні атрибути процесу, вони імпліцитно присутні у тексті.

Традиційно філологічний аналіз мономодального художнього тексту як антропоцентричного феномену зосереджений на граматиці, лінгвістиці та стилістиці тексту. І хоча сучасна лінгвістика вважає будь-яку друковану сторінку мультимодальною (через дизайн та верстку), класичний підхід зазвичай обмежується дослідженням його вербальної структури. Центральне місце у такому дослідженні посідає граматика тексту.

Граматики тексту зосереджена на граматичній структурі, яка лежить в основі побудови художнього тексту [Boorman, 2025; Dawson, 2013; Eve, 2022; Givón, 2004; Lodge, 1992], принципах побудови тексту, які належать не до сфери мовлення, а до системи мови або до мовної компетенції. Таким чином, граматики художнього тексту постає не просто набором правил правдивості, а радше функційною системою, яку автори використовують для створення смислу, викликання емоцій та встановлення естетичних ефектів. У той час як теоретична граматики в загальному сенсі пояснює структуру мови, граматики художнього тексту (зазвичай досліджувана через літературну стилістику) зосереджена на тому, як ці структури орудують. Теоретична література з граматики мономодальних літературних текстів (переважно друкованих) зосереджена на лінгвістичних ознаках, лінгвістичній стилістиці [Gavins, 2007], наративній граматиці [Rastier, 1997; Greimas, 1983; Greimas, 1987] та когнітивній лінгвістиці [Harrison et al., 2014; Langacker, 2008]. У її орбіті перебуває аналіз синтаксису, семантики, образне, стильове вираження мовлення, рельєфність й тлумачення в межах єдиного режиму мономодального тексту. Першорядні галузі включають літературну лінгвістику (стилістику) для аналізу форми, наративну граматику для структури сюжету та когнітивні критерії до того, як значення конструюють через лінгвістичний вибір, порівнюючи їх з розвитком мультимодальних теорій для цифрових/візуальних текстів. Проте така статична модель у межах цієї дисципліни поступається місцем дина-

мічній – лінгвістиці тексту, що визначає мономодальний художній текст не як лінгвістичне суще, а як живий процес взаємодії – переосмислений у художній площині акт комунікації.

Лінгвістика тексту трактує мономодальний художній текст як комунікативну структуру. Вона володіє базовими критеріями [Beaugrande, Dressler, 1981], а їхнє лінгвістичне вираження через *семантику* [Frege, 1952; Greimas, 1983; Predelli, 2020; Ryan, 1991] й *прагматику* [Sell, 1991; Pratt, 1977; Enkvist, 1991; van Dijk, 1977; Locher et al., 2023], розкриває глибинний діапазон мовної одиниці під балансиrom її поетичної функції [Jakobson, 1960]. У купі це провадить до встановлення контекстних закономірностей вжитку мовних одиниць в художньому тексті [Eckardt, 2014; Hamon, 1991; Fowler, 1996], і розпрацювання різножанрової типології текстів, сформованої мультимодальним і оцифрованим характером суспільства [Bakhtin, 1981; Todorov, 1975; Derrida, J., & Ronell, 1980; Duff, 2000; Fowler, 1982; Frey, 1957; Melnychuk et al., 2003; Frow, 2005]. В добу цифровізації [Makhachashvili, 2022] *художній текст* більше не обмежений статичним, лінійним досвідом друкованої книги. Адже цифровізація сформувала жанри, електронної або ергодичної художньої літератури, яким властива зміна форм сюжету та процесу його творення, і зміна поведінки читача. Для прикладу *гіпертекст* – реалія, яка змінює наше традиційне уявлення про писемну комунікацію [Bekhta, 2004, 38–41; Hartung, Elpelt, 1996]. Гіпертекст, ідея якого зв’язана з появою мережі Інтернет, – форма збереження і презентації текстової інформації, яка перетворює завершені тексти у єдине ціле, яке характеризує безкінечність можливих інтерпретацій. Такі новітні жанри художньої літератури, зазвичай, не можуть існувати на папері і потребують новітніх теоретико-методологічних алгоритмів у метамові їхнього опису. А саме з позицій мультимодального виміру. Утім це тема глибшого занурення в одній з наступних статей сиквелу, які будуть розміщені на сторінках цього журналу, про художній текст сучасності його форми, зміст і стиль. Та й логіка розвитку антропоцентричного підходу диктує нові вимоги до сучасної стилістики тексту, котрі тепер орієнтовані на дослідження способів кореляції мовних одиниць, що безпосередньо впливають на пізнавальну діяльність читача.

Стилiстика тексту, яка охоплює нині новіші сфери стилістичних студій [Jakobson, 1960; Leech, Short, 2007; Halliday, 1973; Stockwell, 2019; McIntyre, & Walker, 2019] передбачає потребу аналізу не тільки і навіть не стільки мовних фактів, скільки способів організації їхнього зв’язку і кореляції [Stockwell & Whiteley, 2014; Giovanelli & Harrison, 2024]. Розвиток антропоцентричної

моделі пізнання мономодального художнього тексту і літературної комунікації наприкінці ХХ початку ХХІ ст. загострив увагу до читача і його пізнавальної діяльності, яка організована засобами тексту [Toolan, 1998; Jeffries & McIntyre, 2010; Simpson, 2014]. Дослідження *дискурсної стилістики* [Fowler, 1986; Carter, & Simpson, 1989; Toolan, 2001; Shen, 2025], яка розглядає текст як дискурсну подію і досліджує, як влада, світорозуміння й соціальні стосунки вплетені в мову і *прагматичної стилістики* [Hickey, 1989; Pratt, 1977; Pilkington, 2000; Lecercle, 1999], яка використовує інструменти лінгвістичної прагматики, такі як теорія мовленнєвих актів, теорія ввічливості [Goffman, 1955; Goffman, 1967; Brown, & Levinson, 1978] й теорія релевантності [Sperber, & Wilson, 1995], аби збагнути шлях читача до розгадки головної думки, являє собою перехід від аналізу мономодального художнього тексту як статичного об'єкта до його розгляду як динамічної взаємодії між письменником і читачем. І хоча вони перехреснюються, дискурсна стилістика [Carter, & Simpson, 1989] утім зосереджена на структурній та соціальній організації текстів, у той час як прагматична стилістика [Chapman, & Clark, 2014; Black, 2006; Leech, & Short, 2007] занурена у студії намірів мовця, контекст й *невисловлене* [Price, 1982, 1987].

Поданий теоретичний матеріал свідчить про антропоцентричний потенціал методологічної теорії мономодального художнього тексту і про синергетичну сутність цього типу тексту. Вона зумовлена передовсім його центральною позицією у бінарній структурі зовнішньої текстової (*письменник ↔ читач*) і внутрішньої текстової (*наратор ↔ персонаж*) комунікативної моделі через текстове повідомлення, як зв'язуючої ланки між адресантом (автором) і адресатом (читачем).

Для прикладу, наостанок розглянемо оповідання “Евелін” (Eveline) зі збірки “Дублінці” (Dubliners) Джеймса Джойса крізь призму антропоорієнтованого підходу. Застосування такого аналізу дозволяє констатувати, що мономодальний художній текст не є статичною історією, а динамічним полем взаємодії між когнітивним світом письменника та інтерпретаційним горизонтом потенційного читача. Це, фактично, спільне смислове поле, де сходяться авторський намір та читацька інтерпретація. Письменник використовує мову як інструмент фіксації *паралічу* – центральної ідеї його когнітивної бази, а сам авторський намір полягає у відтворенні психологічного стану Евелін, затиснутої між обов'язком і бажанням волі. Задля досягнення мети Джеймс Джойс активно використовує пасивні конструкції та дієслова стану, що відбиває брак суб'єктності героїні. Евелін не діє, вона повсякчас спостерігає: “*Her*

head was leaned against the window curtains and in her nostrils was the odour of dusty cretonne” (Joyce, 1992, p. 29).

Емоції письменника передаються через фізичні відчуття (*dust, fatigue, organ sounds*). Порох/пилога у Джеймса Джойса – це метафора часу, що зупинився в Дубліні: “*She looked round the room, reviewing all its familiar objects which she had dusted once a week for so many years, wondering where on earth all the dust came from*” (Joyce, 1992, p. 29).

“*It was hard work – a hard life – but now that she was about to leave it, she did not find it a wholly undesirable life*” (Joyce, 1992, p. 30).

“*Her time was running out but she continued to sit by the window, leaning her head against the curtain, inhaling the odour of dusty cretonne*” (Joyce, 1992, p. 31).

“*She was tired*” (Joyce, 1992, p. 29) – ця лаконічність насправді є маркером авторської емпатії до виснаження цілого покоління.

“*Down far in the avenue she could hear a street organ playing. She knew the air*” (Joyce, 1992, p. 31).

“*The Italian air of the street organ... reminded her of her promise to her mother, her promise to keep the home together as long as she could*” (Joyce, 1992, p. 32).

Структура тексту оповідання не є лінійною, а асоціативною, що відповідає реальним процесам людського мислення, які Джеймс Джойс намагається активно реконструювати. Водночас декодування мономодального тексту крізь призму читацького сприйняття є вкрай активне. Читач стає співавтором змісту, інтерпретуючи лакуни тексту. Евелін розцінюється не як персонаж у вакуумі, а як люстерко внутрішніх конфліктів, як проєкцію внутрішніх суперечностей самих читачів, бо читач змушений самостійно оцінювати Френка. Чи він рятівник, чи чергова небезпека? Дж. Джойс дає лише фрагментарну інформацію, стимулюючи читацьку рецепцію.

“*Frank was very kind, manly, open-hearted*” (Joyce, 1992, p. 31).

Використання оцінної лексики (наприклад, страх перед батьком vs. обіцянка матері) змушує читача зважувати тягар морального обов'язку і нарешті сцена на пристані є апогеєм рецептивної напруги:

“*No! No! No! It was impossible. Her hands clutched the iron in frenzy. Amid the seas she sent a cry of anguish!*” (Joyce, 1992, p. 34).

Для одного читача фінал – це вірність корінню, для іншого – повна поразка особистості. Джеймс Джойс залишає Евелін з облудною маскою, що змушує читача відчувати жах перед неможливістю змін. Евелін – це не просто опис невдалої втечі, а антропогенний продукт, що фіксує момент роз-

паду людської волі під тиском оточення. Завдяки характерній семантиці лексем Джеймс Джойс досягає ефекту фізіологічної присутності, змушуючи читача тілесно реагувати на текст. Унікальне лексичне наповнення тексту має на меті отілення (соматизацію) емоції страху в читацькому сприйнятті. Таким чином, опертя на антропоцентричний аналіз тексту цього оповідання виявляється через опис неспроможності героїні діяти, де автор фокусує увагу не на зовнішніх подіях, а на тому, як страх і звичка паралізують волю людини.

Висновки і перспективи подальших розробок. У ході дослідження було описано трансформацію наукових підходів до вивчення мономодального художнього тексту в епоху цифрових технологій і відстежено теоретико-методологічні засади аналізу художнього тексту: від мономодальної статичності до цифрової динаміки. Основні результати дозволяють зробити висновки про а) *стійкість антропоцентризму*, адже попри всеохопну цифровізацію, людина залишається центральним об'єктом наукових студій. Антропоцентризм сьогодні виявляється не тільки у фокусі на адресанті чи адресаті, а й у дослідженні того, як цифровізація змінює саму природу людського сприйняття вербального художнього образу; б) *переосмислення мономодальності*, адже традиційний лінійний текст у цифрову добу перестає бути ізольованим об'єктом. Доведено, що навіть мономодальний текст (суто вербальний) у цифровому середовищі набуває нових когнітивних властивостей, адже він конкурує за увагу користувача з мультимодальними потоками; в) *еволюція методології*, адже наукові підходи зміщуються від структурного аналізу мономодального художнього тексту до когнітивно-дискурсних та психолінгвістичних парадигм. Акцент переноситься на живе знання, яке втілюється в тексті, та емоційний інтелект читача, що є унікальною людською прерогативою в опозиції до штучного інтелекту; г) і зрештою *збереження естетичної цінності*, адже цифровізація не нівелює художнє увиразнення, естетичний колорит слова чи його поетичну функцію, а навпаки – виокремлює мономодальний текст як простір глибокої рефлексії та інтелектуальної дегустації, протиставлений швидкому візуальному контенту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Brown, P., & Levinson, S. C. (1978). Universals in language usage: Politeness phenomena. In E. N. Goody (Ed.), *Questions and politeness: Strategies in social interaction* (pp. 56–311). Cambridge University Press.
2. Bakhtin, M. M. (1981). Discourse in the novel. In M. Holquist (Ed.), *The dialogic imagination: Four essays* (C. Emerson & M. Holquist, Trans., pp. 259–422). University of Texas Press.
3. Barthes, R. (1977). "From Work to Text." In *Image-Music-Text* (S. Heath, Trans.). New York: Hill and Wang. 220 p., – P. 159.
4. Bekhta, I. (2004). Hypertext as an alternative model of conventional text in the postmodern era. *Linguistic and Conceptual Pictures of the World*, 11(1), pp. 38 – 41.
5. Black, E. (2006). *Pragmatic stylistics*. Edinburgh University Press, 203 p.
6. Boorman, L. (2025). *Grammar and twentieth-century American literature*. Edinburgh, United Kingdom: Edinburgh University Press, 288 p.
7. Burke, M. (Ed.). (2014). *The Routledge handbook of stylistics*. London: Routledge, 558 p.
8. Carter, R., & Simpson, P. (Eds.). (1989). *Language, discourse and literature: An introductory reader in discourse stylistics*. London: Unwin Hyman, 298 p.
9. Carter, R., & Simpson, P. (Eds.). (1989). *Language, discourse and literature: An introductory reader in discourse stylistics*. London, Routledge, 298 p.
10. Chapman, S., & Clark, B. (Eds.). (2014). *Pragmatic literary stylistics*. Palgrave Macmillan, 205 p.
11. Dawson, P. (2013). *The return of the omniscient narrator: Authorship and novelistic form*. Columbus, OH: Ohio State University Press, 296 p.
12. de Beaugrande, R., & Dressler, W. (1981). *Introduction to text linguistics*. London & New York: Longman, 270 p.
13. Derrida, J., & Ronell, A. (1980). The law of genre. *Critical Inquiry*, 7(1), 55 – 81.
14. Duff, D. (Ed.). (2000). *Modern genre theory*. Harlow: Longman, 297 p.
15. Eckardt, R. (2014). *The semantics of free indirect discourse: How texts allow us to mind-read and eavesdrop*. Leiden / Boston: Brill, 283 p.
16. Enkvist, N. E. (1991). On the interpretability of texts in general and of literary texts in particular. In R. D. Sell (Ed.), *Literary pragmatics* (pp. 1–25). Routledge.
17. Eve, M. P. (2022). *The digital humanities and literary studies*. Oxford University Press, 180 p.
18. Fowler, A. (1982). *Kinds of Literature: An Introduction to the Theory of Genres and Modes*. Oxford: Clarendon Press, 357 p.
19. Fowler, R. (1996). *Linguistic criticism* (2nd ed.). Oxford, England: Oxford University Press, 274 p.
20. Frege, G. (1892). Über Sinn und Bedeutung. *Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik*, 100, 25 – 50.
21. Frege, G. (1952). On sense and reference (P. Geach & M. Black, Trans.). In P. Geach & M. Black (Eds.), *Translations from the philosophical writings of Gottlob Frege* (pp. 56–78). Basil Blackwell. (Original work published 1892)

22. Frow, J. (2005). *Genre*. London: Routledge, 184 p.
23. Frye, N. (1957). *Anatomy of criticism: Four essays*. Princeton, New Jersey, USA: Princeton University Press, 383 p.
24. Gadamer, H-G. (2004). *Truth and Method*. London: Continuum Publishing Group. 601 p.
25. Gavins, J. (2007). *Text world theory: An introduction*. Edinburgh University Press, 208 p.
26. Giovanelli, M., & Harrison, C. (2024). *Cognitive grammar in stylistics: A practical guide*. Bloomsbury Academic, 256 p.
27. Givón, T. (2004). The grammar of perspective in narrative fiction. In T. Givón, *The grammar of mind: An evolutionary perspective* (pp. 209–243). Oxford University Press.
28. Goffman, E. (1955). On face-work: An analysis of ritual elements in social interaction. *Psychiatry*, 18(3), 213 – 231.
29. Goffman, E. (1967). On face-work. In E. Goffman, *Interaction ritual: Essays on face-to-face behavior* (pp. 5–45). Anchor Books.
30. Greimas, A. J. (1983). *Structural semantics: An attempt at a method* (D. McDowell, R. Schleifer, & A. Velie, Trans.). University of Nebraska Press. (Original work published 1966), 325p.
31. Greimas, A. J. (1983). *Structural semantics: An attempt at a method* (D. McDowell, R. Schleifer, & A. Velie, Trans.). University of Nebraska Press. (Original work published 1966) “Reflections on Actantial Models” chapter 10. pp. 172–221.
32. Greimas, A. J. (1987). Elements of a narrative grammar. In *On meaning: Selected writings in semiotic theory* (pp. 63–83). translated by Paul J. Perron and Frank H. Collins, University of Minnesota Press, 237 p.
33. Halliday, M. A. K. (1971). Linguistic function and literary style: An inquiry into the language of William Golding’s *The Inheritors*. In S. Chatman (Ed.), *Literary style: A symposium* (pp. 330–368). Oxford University Press.
34. Halliday, M. A. K. (1973). *Explorations in the functions of language*. Edward Arnold, 143 p.
35. Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman. xv, 374 p.
36. Hamon, P. (1991). *The expository device: A structural study of description*. Oxford: Clarendon Press, 206 p.
37. Harrison, C., Nuttall, L., Stockwell, P., & Yuan, W. (Eds.). (2014). *Cognitive grammar in literature*. John Benjamins Publishing, 256 p.
38. Hartung, J., & Elpelt, B. B. (1997). Hypertext als Gegenstand linguistischer Forschung [Hypertext as an object of linguistic research]. In G. Antos & H. Tietz (Eds.), *Textstrukturen im Medienwandel* (Vol. 10, pp. 19–34). Peter Lang.
39. Hickey, L. (Ed.). (1989). *The Pragmatics of Style*. London: Routledge. 207 p.
40. Hjelmslev, L. (1961/1963). *Prolegomena to a theory of language* (F. J. Whitfield, Trans.; Revised ed.). University of Wisconsin Press. (Original work published 1943) 144 p.
41. Humboldt, W. von. (1999). On language: On the diversity of human language construction and its influence on the mental development of the human species (M. Losonsky, Ed.; P. Heath, Trans.). Cambridge University Press, 296 p.
42. Underhill, J. W. (2009). Humboldt, worldview and language. Edinburgh University Press, 176 p.
43. Jakobson, R. (1960). Linguistics and poetics. In T. A. Sebeok (Ed.), *Style in language* (pp. 350–377). MIT Press.
44. Jeffries, L. (2010). *Critical stylistics: The power of English*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 216 p.
45. Jeffries, L., & McIntyre, D. (2010). *Stylistics*. Cambridge University Press, 264 p. Simpson, P. (2014). *Stylistics: A resource book for students* (2nd ed.). Routledge, 332 p.
46. Jensen, K. E. (2014). Linguistics in the digital humanities: (Computational) corpus linguistics. *MedieKultur: Journal of Media and Communication Research*, 30(57), 117–134.
47. Kristeva, J. (1980). Word, Dialogue and Novel. In L. S. Roudiez (Ed.), T. Gora, A. Jardine, & L. S. Roudiez (Trans.), *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art* (pp. 62–91). New York: Columbia University Press
48. Langacker, R. W. (2008). *Cognitive grammar: A basic introduction*. Oxford University Press, 572 p.
49. Lecercle, J.-J. (1999). *Interpretation as Pragmatics*. London: Macmillan, 1999, 260 p.
50. Leech, G., & Short, M. (2007). *Style in fiction: A linguistic introduction to English fictional prose* (2nd ed.). Pearson Longman, 424 p.
51. Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 420 p.
52. Locher, M. A., Jucker, A. H., Landert, D., & Messerli, T. C. (2023). *Fiction and pragmatics*. Cambridge University Press, 86 p.
53. Lodge, D. (1992). *The Art of Fiction*. London: Penguin Books, 240 p.
54. Makhachashvili, R. (2022). Digital transformation of linguistics and education in the post-pandemic era. In *Proceedings of the International Conference on Digital Humanities* (pp. 45–50). Humanities Press.
55. McIntyre, D., & Walker, B. (2019). *Corpus stylistics: Theory and practice*. Edinburgh University Press, 376 p.

56. Melnychuk O., Bekhta I., Tkachivska M. (2023). *Pearson Correlation Coefficient in Studying the Meaning of a Literary Text* // Proceedings of the 7th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS 2023). Volume II: Computational Linguistics Workshop. Kharkiv, Ukraine, April 20-21. 2023, P. 460 – 477.
57. Pilkington, A. (2000). *Poetic effects: A relevance theory perspective*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 209 p.
58. Pratt, M. L. (1977). *Toward a speech act theory of literary discourse*. Bloomington, IN: Indiana University Press, 236 p.
59. Predelli, S. (2020). *Fictional discourse: A radical fictionalist semantics*. Oxford: Oxford University Press, 194 p.
60. Prince, G. (1973). *A grammar of stories: An introduction*. Mouton, 106 p.
61. Prince, G. (1982). *Narratology: The form and functioning of narrative*. Mouton, 191 p.
62. Prince, G. (1987/2003). *A dictionary of narratology*. University of Nebraska Press, 118 p / 126 p.
63. Prince, G. (1992). *Narrative as theme: Studies in French fiction*. University of Nebraska Press, 161 p.
64. Rastier, F. (1997). *Meaning and textuality* (F. Collins & P. Perron, Trans.). University of Toronto Press, 281 p.
65. Ricoeur, P. (1981). "What is a Text? Explanation and Understanding." In J.B. Thompson (Ed. & Trans.), *Hermeneutics and the Human Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press, Pp. 145 – 164.
66. Ryan, M.-L. (1991). Possible worlds, artificial intelligence, and narrative theory. Bloomington, IN: Indiana University Press, 291 p.
67. Saussure, F. de. (1959). *Course in general linguistics* (C. Bally & A. Sechehaye, Eds.; W. Baskin, Trans.). Philosophical Library. (Original work published 1916), 240 p.
68. Sell, R. D. (Ed.). (1991). *Literary pragmatics*. London, England: Routledge, 264 p.
69. Shen D. (2025). *Discourse and style*. London: Routledge/Taylor & Francis, 218 p. Fowler, R. (1986). *Linguistic criticism*. Oxford University Press, 190 p.
70. Shen D. (2025). *Discourse and style*. London: Routledge/Taylor & Francis. 218 p. Fowler, R. (1986). *Linguistic criticism*. Oxford University Press, 190 p.
71. Sperber, D., & Wilson, D. (1995). *Relevance: Communication and cognition* (2nd ed.). Blackwell, 338 p.
72. Stockwell, P. (2019). *Cognitive poetics: An introduction* (2nd ed.). London: Routledge, 256 p.
73. Stockwell, P., & Whiteley, S. (Eds.). (2014). *The Cambridge handbook of stylistics*. Cambridge University Press, 690 p.
74. Tomasello, M. (2003). *Constructing a language: A usage-based theory of language acquisition*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 388 p.
75. Toolan, M. (2001). *Narrative: A critical linguistic introduction* (2nd ed.). London: Routledge/Taylor & Francis, 272 p.
76. Toolan, M. (1998). *Language in Literature: An Introduction to Stylistics*. London: Arnold, 264 p.
77. Trier, J. (1931). *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes: Von den Anfängen bis zum Beginn des 13. Jahrhunderts*. Winter, 347 p.
78. Underhill, J. W. (2009). *Humboldt, worldview and language*. Edinburgh University Press., 176 p.
79. van Dijk, T. A. (1977). *Text and context: Explorations in the semantics and pragmatics of discourse*. Longman, 261 p.
80. Whorf, B. L. (1956). *Language, thought, and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf* (J. B. Carroll, Ed.). Cambridge, MA: MIT Press. (Original work consists of 278 p.
81. Wittgenstein L. (1953). *Philosophical Investigations*. Oxford, Basil Blackwell, 232 p.

ДЖЕРЕЛО ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Joyce, J. (1992). *Dubliners*. Penguin Books. (Original work published 1914), 316 p.

Дата першого надходження статті до видання: 19.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 10.04.2026